

Barbara Kucharska

Zdzisław Szelańg (1932-2011)

Wiek XIX : Rocznik Towarzystwa Literackiego imienia Adama Mickiewicza 4
(46), 380-383

2011

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

ZDZISŁAW SZELAĞ
(1932–2011)

Urodzony 4 listopada 1932 roku w Ochmanowie k. Wieliczki, w rodzinie Wojciecha i Zofii z Burdów. Absolwent szkoły powszechnej w Zakrzowie (1939–1946) oraz Liceum Ogólnokształcącego im. Jana Matejki w Wieliczce (1946–1951). Szkołę średnią mógł ukończyć dzięki stypendium ks. Józefa Kalemę. Na studia I stopnia na kierunku filologia polska w Państwowej Wyższej Szkole Pedagogicznej (PWSP) w Krakowie nie został przyjęty. Ukończył je w PWSP w Katowicach. Magisterium uzyskał na Uniwersytecie Warszawskim w roku 1961. W latach 1954–1962 pracował w Liceum Ogólnokształcącym w Mogielnicy k. Grójca, następnie w Grójcu (1962–1976). Pracując, zaocznie studiował także filologię rosyjską w PWSP w Warszawie (1955–1956). Ukończył Studium Bibliotekarskie Ministerstwa Kultury i Sztuki (1958–1959). Był członkiem i prelegentem Powiatowego Zarządu Towarzystwa Wiedzy Powszechnej (1962–1975), przewodniczącym Klubu Literackiego Nauczycieli przy Zarządzie Okręgu Związku Nauczycielstwa Polskiego w Warszawie (1968–1975), współredaktorem „Zeszytów Literackich” (1970–1971), wiceprezesem, potem prezesem Podmiejskiego Oddziału Towarzystwa Literackiego im. Adama Mickiewicza (1969–1974), członkiem Komisji Ogólnopolskiej Olimpiady Języka Polskiego w Warszawie (1974–1976).

W 1974 roku zorganizował w Grójcu Oddział TLiAM, którego prezesem pozostał do końca życia. Podstawową formę aktywności Oddziału stanowiło organizowanie odczytów, spotkań z pisarzami, które stawały się okazją do popularyzacji najnowszych osiągnięć wiedzy o literaturze, filmie, teatrze, języku. Wykłady prowadzili wybitni znawcy przedmiotu, zwykle profesorowie, docenci, doktorzy z Uniwersytetu Warszawskiego, Uniwersytetu Łódzkiego, Instytutu Badań Literackich Polskiej Akademii Nauk, Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Kielcach. Towarzystwo gościło z prelekcjami m.in. Marię Grabowską, Michała Jaworskiego, Janinę Koblewską, Alinę Kowalczykową, Mirosława Korolkę, Halinę Kurkowską, Rafała Leszczyńskiego, Józefa Rurawskiego, Stefana Treugutta, Zygmunta Ziątkę, Stanisława Żaka. Oprócz odczytów na tematy historyczno-literackie Oddział organizował zebrania poświęcone programom szkolnym, dydaktyce i metodyce nauczania języka polskiego. W odczytach brali udział nauczyciele i młodzież licealna z terenu powiatu. Z inicjatywy Prezesa, Grójec-ki Oddział TLiAM przygotował konferencje naukowe, z których najciekawsze miały charakter rocznicowy, np.: „575 lat Grójca”, „Katyń w literaturze i poezji”, sesja upamiętniająca 440. rocznicę urodzin Piotra Skargi czy 200-lecie Mazurka Dąbrowskiego. Przedsięwzięciom tym towarzyszyły wystawy, koncerty i kiermasze książek.

W 1976 roku Zdzisław Szelaąg podjął pracę w PWSP w Kielcach (dziś Uniwersytet Jana Kochanowskiego), a od 1987 roku także w Centrum Doskonalenia Nauczycieli w Radomiu. Doktoryzował się na Uniwersytecie im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, tu też uzyskał habilitację. W roku 1993 został profesorem tejże uczelni, dwa lata później przeszedł na emeryturę.

Zainteresowania profesora Zdzisława Szelaąga koncentrowały się przede wszystkim na historii literatury polskiego romantyzmu, obiektem badawczej refleksji uczynił zwłaszcza literaturę zabronioną i proces jej obiegu. Problematyce tej poświęcił ok. 800 artykułów, studiów, szkiców, recenzji (jeszcze jako nauczyciel LO opublikował 43 prace naukowe oraz inedita) oraz pięć książek autorskich: *Literatura zabroniona 1832–1862. Zjawisko – rynek – rozpowszechnianie* (Kielce 1989); *Romantyzm i polityka: materiały i szkice* (Grójec 1996) *Garczyński – Mickiewicz: studia, szkice, materiały* (Grójec 2005), *Szkice literackie* (Grójec 2006); *Rzecz o Stefanie Garczyńskim* (Grójec 2007). Ważną część Jego pracy naukowej stanowiła działalność edytorska – wydał m.in. poezje Stefana Garczyńskiego (*Wybór poezji*, Warszawa 1985; *Poezje wybrane*, Warszawa 1986) i Tomasza Nocznickiego (*Smutki i żale*, Warszawa 1984).

Ziemi Grójeckiej poświęcił wiele lat swojego życia. Z wielką starannością gromadził materiały do publikacji, odbywał liczne spotkania, pozyskiwał środki niezbędne do prowadzenia działalności Oddziału Grójeckiego TLiAM. Niewątpliwie zasługą Profesora jest opracowanie i wydanie 15 zeszytów *Słownika wiedzy o Grójeckiem* – kompendium wiedzy o historii, życiu społeczeństwa, działalności instytucji na tym terenie, oraz serii *Grójeckie we wspomnieniach* (Grójec 1999–2003). Również Miejsko-Gminna Biblioteka Publiczna w Grójcu – zyskała swojego patrona dzięki zaangażowaniu Zdzisława Szelaąga. Postaci Wacława Skarbimira Laskowskiego poświęcił badacz krótki szkic *Wacław Skarbimir Laskowski, nauczyciel, działacz oświatowy, regionalista, łagiernik. Patron Miejsko-Gminnej Biblioteki Publicznej w Grójcu* (Grójec 2009). W sumie zredagował 41 książek o tematyce regionalnej. Ostatnią pozycją, z której wydaniem bardzo się spieszył (Jego stan zdrowia gwałtownie się pogarszał), była dwutomowa historia Liceum Ogólnokształcącego w Grójcu *W przeddzień 100-lecia Liceum Ogólnokształcącego im. Piotra Skargi w Grójcu* (Grójec 2010–2011).

Był stypendystą Towarzystwa Historyczno-Literackiego w Paryżu, Funduszu Pomocy Niezależnej Literaturze i Nauce. Za swą działalność został odznaczony: Złotym Krzyżem Zasługi, Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski i medalami Zasłużony dla Powiatu Grójeckiego i Za zasługi dla Gminy.

Ziemia Grójecka zawdzięcza profesorowi Zdzisławowi Szelałowi wyjątkową popularyzację jej historii. Nie będąc jej synem, poświęcił jej ponad 50 lat twórczej pracy, odkrywał nieznane fakty, uchronił przed zapomnieniem zasłużonych acz niedocenianych grójczan i grójeczczan. Tak popularny dziś termin „mała ojczyzna” może określać prawdziwe „centrum” jego działalności.

Profesor Zdzisław Szelał zmarł 24 października 2011 roku, pochowany został 26 października na cmentarzu parafialnym przy ulicy Mszczonowskiej w Grójcu. Społeczność powiatu straciła wielkiego społecznika, propagatora Kultury.

Barbara Kucharska, Ewa Szelał-Kułałowska